

TABOR

Leto: IV. — Številka: 207.

Maribor, petek 14. septembra 1923.

Dva oblaka.

Maribor, 13. septembra.

Ko je sredi največje napetosti v grško italijanskem sporu dospel v Pariz ministrski predsednik Pašić, je napisalo glasilo francoske vlade: — Nad Balkanom visita dva temna, grozeča oblaka: grško-italijanskem sporu dospel v Pariz med Italijo in Jugoslavijo. Gorje evropskemu miru, če veter ne razžene oblakov!

Sliki črnih oblakov nad Sredozemskim morjem in sinjo Adrijo ne manjka poezije. Toda diplomatski oblaki nimajo niti izdaleč prikupljivosti prirodnih oblakov. Nekoliko manj poetična, a veliko resničnejša bi bila slika: rimski orel je razmahnil svoje peroti čez Adrijo in njegovi ostrji kremplji so se zasadili na Balkan. V obeh slučajih gre za takozvane prestiž Italije. S to čedno besedo se da skriti najnižkotnejši pohlep po tuji zemlji in najnemoralnejše izrabljanje slabejšega.

Pihnil je veter od Levanta — pravzaprav iz Londona, Pariza, Ženeve in prvi oblak nagloma izginja. Italija se — kakor je bilo pričakovati že od začetka umika in sicer pod častitljivim dežnikom staroslavne diplomacije. Diplomacija stare (in še danes veljavne) šole je namreč izredno iznajdljiva in prebrskana, kadar je treba aranžirati diplomatski umik. Signor Mussolini je prve dni tako energično odklanjal intervencijo Društva narodov, da je spravil bolehalo dete povojne Evrope na 42 stopinj vročine: Društvo narodov je, kakor znano, šlo za biti ali ne biti. Grško-italijanski spor je eminentna zadeva Društva narodov. Veljanje države so se v mirovni pogodbi obvezale, da bodo v vsakem takim slučaju jamčila za avtoriteto mirovne organizacije in da bodo državo, ki ji se ji ne pokorila, prisilile na kolena. Italija se ni hotela pokoriti, torej —. Bili so vroči dnevi. Opazovalci ob strani so hodeli, da je vse skupaj komedija, ker so ljudje večje zverine nego bi bilo soditi po njih fraku in rokavicah. Svet pa je vendarle imel toliko vesti, da Mussolini ni mogel vztrajati na prvotnem stališču. Ko je pokazal, da bo popustil, so mu diplomate ponudili dežnik za časten umik. Društvo narodov je namreč pro forma razpravljalo o sporu in je tudi izdelalo predloge. Njegova avtoriteta je bila tedaj rešena. Toda te predloge je predložilo ambadorski konferenci, ki se je delala, kakor da bi o njih ničesar ne znala. Ambadorska konferenca je potem končno rešila spor: Imenovane so bile tri komisije, ki se bodo bavile z janjskim umorom po določenih smernicah. Grčija se obveže, da dá Italiji vso satisfakcijo, ki je že v predlogu precizirana, Mussolini pa izjavlja, da noče sovražnosti in da bo Italija izpraznila Krf, kakor hitro bo Grčija izvršila prevzete obveznosti. Izgleda, da se bo rimska vlada zadovoljila, da Grčija do končne odločitve mednarodnega sodišča v Haagu depozira odškodninski znesek 50 milijonov fr. Ker bo delo komisij zahtevalo delj časa, je verjetno, da se bo stvar vlekla še do zime, vendar pa ni izključeno, da bo likvidirana že prej. Grška in Italijanska vlada sta to rešitev sprejeli in Rimski listi pišejo, da je Italija rešila in celo ojačila svoj prestiž na Balkanu. Grčija je zadovoljna z umikom razdraženega risa Mussolinija, zapadna diplomacija pa se tolaži, da je rešila pogodbo o Društvu narodov in da bo vojno-slabemu zdravju živelo in raslo na vselej svojih bojaželjnih očetov... Vuk beše sit a koza cela.

Pašićeve konference.

Džemijetovci se zopet ponujajo. — Vujičić poroča o južni Srbiji in o razdelitvi države na oblasti v Vojvodini.

Beograd, 13. septembra. Predvečernje živahno politično delo je včeraj naglo omrtvelo. Vlada ni imela seje. — Min. preds. Pašić pa je delal v svojem kabinetu in popoldne sprejel obiske članov vlade. Popoldne ga je obiskal prosvetni minister Miša Trifunović z nekaterimi člani radikalnega kluba. Ob 11. uri je bil pri njem minister za trgovino in industrijo dr. Dragotin Kojić s predsednikom džemijetovskega kluba g. Serat Alibeg Drago in še dvema džemijetovskimi poslanci. G. Draga je poročal Pašiću o dogodkih v Pristavi in Mitrovici in je kategorično nastopil proti vestem, da bi ti dogodki povzročili drugačen nastop džemijeta naproti vladi. — Člani džemijetovskega kluba so mnenja, da je dolžnost vlade objektivno in nepristransko uvesti preiskavo o dogodkih in Draga je izjavil, da bodo džemijetovci še vnaprej podpirali vlado. Ako bi pa vlada pri preiskavi ne postopala objektivno, bodo na svoje obžalovanje — vsled razmer in pod pritiskom volilcev — prisiljeni, da v parlamentu ne sodelu-

jejo. V opozicijo proti vladi pa ne gredo na noben način. G. Pašić je izjavil, da bo izvedena obsežna preiskava in da se bo proti povzročiteljem dogodkov postopalo po zakonu.

Popoldne sta posefila ministrskega predsednika Pašića minister Vujičić in Vukičević. Minister Vujičić je poročal ministrskemu predsedniku o varnostnih razmerah v južni Srbiji, ki se po njegovem mnenju od dne do dne boljšajo. Govorila sta tudi o nameravanem napadu bolgarskih komitov na naše ozemlje, o čemur je dobil minister notranjih zadev že več poročil. Minister je poročal Pašiću, da je podvzel tozadevno vse potrebne korake, da zaščiti našo mejo. Nato je referiral o umoru policijskega nadzornika v Zagrebu ter o komunističnih manifestacijah o priliki prihoda komunističnih poslancev iz zaporov. Razpravljala sta tudi o razdelitvi Vojvodine na oblasti. — Sedeži dosedanjih okrožij ne bodo spremenjeni, ker ni na razpolago potrebnih poslopij za urade in uradniška stanovanja.

Dr. Korošec drži dvoje želez v ognju.

Zagreb, 13. septembra. Kakor doznava »Obzorje« iz Beograda, dr. Korošec v ožjem krogu ni tajil, da je prišel v Beograd v namen, da stopi v stike z radikalnimi voditelji. To je delal tudi že takrat, ko je bil še v najhujši opoziciji napram radikalcem, češ, da je smatral za dobro, da ostane z njimi vedno v zvezi, da tem bolje spozna situacijo. Sestanki, ki jih je

imel tekom včerajšnjega in današnjega dne z različnimi radikalnimi prvaki, so bili bolj informativnega značaja in so ostali brez upliva na notranjepolitični položaj. Danes odpotuje dr. Korošec v Zagreb, kjer bo imel večdnevna posvetovanja s prvaki Hrvatskega bloka o političnem položaju in nadaljni taktiki.

Italija popušča?

Curij, 13. sept. (Izv.) »United Press-telegraph« javlja iz Londona: Četudi pritiska italijanska vlada na končno rešitev reškega vprašanja, vendar so vesti o vojnih pripravah Italije napram Jugoslaviji in o fašistovski akciji v slučaju, da Jugoslavija odkloni italijanske predloge, neosnovane. Z 16. septembra ni določen nikak rok, niti je italijanska vlada predala Jugoslaviji kakšen ultimatum, temveč si je samo pridržala pravo

vico svobodnega nadaljnjega postopanja. Kakor piše »Epoca«, je italijanska vlada pripravljena, da podaljša jugoslovenski vladni rok za končni odgovor ter da stopi z njo v naknadna pogajanja. Po italijanskem predlogu bi imela prevzeti oblast nad Reko paritetna komisija in jo izročiti Italiji, dočim bi železnice upravljali konzorcij. Baroš in Delta se priznata Jugoslaviji.

KRF — OPERACIJSKA BAZA ITALIJE PROTI JUGOSLAVIJI?

London, 13. sept. (Izv.) Včerajšnje časopisje se bavi pretežno z evakuacijo Krfa. Tudi francoska vlada zahteva takojšnjo izpraznitev, vendar iz popolnoma drugih razlogov, kakor Anglija. Negotovo pa je, ali se bo Mussolini uklonil Poincarejevemu prigovarjanju. Z ozirom na preteči konflikt med Italijo in Jugoslavijo je dobila zasedba Krfa popolnoma nov značaj. Jugoslavija in Mala antanta bosta nedvomno obtoževali Poincareja, če Italija radi njegove popustljivosti ne bo izpraznila otoka terga bo uporabila za svoje vojne operacije na morju in na suhem proti Jugoslaviji.

ANGLIJA IN TROJE EVROPSKIH VPRAŠANJ.

Rim, 13. septembra. (Izv.) Glasom poročil iz Londona je dobil angleški delegat v Zvezi narodov nalog, naj dela na to, da bi Zveza narodov Italiji ne delala težkoč. Baldwin se prihodnji teden vrne v London, nakar se bo vršila seja ministrskega sveta, ki se bo bavila s tremi evropskimi vprašanji in sicer: evakuacija Krfa, ruhrsko vprašanje in vprašanje Reke. Grško-italijanski spor še vedno ni popolnoma poravnani in so možne

še nadaljne komplikacije. Angleški politični krogi so prepričani, da je okupacija Krfa zelo nevarna za evropski mir. V vprašanju Reke se s strani Jugoslavije razvija silna akcija, da bi si pridobila podporo Anglije. V političnih krogih v Londonu pa se nasprotno zatrjuje, da Anglija ne bo žrtvovala italijanskega prijateljstva na ljubo Jugoslaviji. Angleška intervencija v tem vprašanju je popolnoma izključena. Temu pa nasprotuje vest, da je delegat Južne Afrike v Zvezi narodov poslal brzojavko, v kateri poroča, da sta se Francija in Anglija sporazumeli, da se naj reško vprašanje prepusti razsodbi sveta Zveze narodov. V tej brzojavki tudi trdi, da bi ostala Italija, če bi odklonila arbitražo, popolnoma izolirana.

BORZA.

Curij, 13. sept. (Izv.) Predborza Pariz 32.45, Beograd 6.10, London 25.44, Berlin 0.0005, Praga 16.75, Milan 24.50, Newyork 559.50, Dunaj 0.007875, žlg. krone 0.0079, Budimpešta 0.03, Varšava 0.02, Sofija 5.40.

Zagreb, 13. septembra. Pariz 5.50—5.55, Švica 16.65—16.70, London 4.21—4.225, Dunaj 0.130—0.131, Praga 2.76—2.78, Milan 4.045—4.06, Newyork 9225—93.

Prvi oblak se je tedaj razblinil v blagodejnim vetru slavne diplomacije. Drugi oblak pa je še vedno temen in težak; njegove dimenzije so očitno narasle, odkar je Mussolini sprejel sklep ambadorske konference. Zapadna diplomacija je nagloma postala v skrbeh zavoljo jadranskega spora in danes je reško vprašanje mednarodna zadeva. — Pravzaprav je bilo mednarodno že izpčetka, toda tega niso hoteli verjeti ne na Quai de Orsayu ne v Foreign Office. Mednarodno je bilo in je v toliko, v kolikor so z italijanskim izkoriščanjem Jugoslavije ogroženi mirovni principi in mednarodne pogodbe. V sporu z Grčijo je bilo evidentno, da se je na grškem ozemlju zgodil umor italijanske vojne misije in da je Grčija po mednarodnem pravu zanj odgovorna, ne glede na to, kdo je krivec umora. V reškem vprašanju pa gre za sistem italijanske nacionalne in ekonomske imperijalistične politike. Odkar se je na razvalinah Avstro-Ogrske razvila s Srbijo ujed. država od Mure do Vardarja, od Triglava do albanških gora, je italijanska zunanja politika v neprestani ofenzivi napram tej novi sosedu, ki gravitira na Jadransko morje. Po dolgem in mučnem diplomatskem boju, tekom katerega je Jugoslavija pokazala najširšo lojalnost napram bivšemu vojnemu zavezniku Srbije in v katerem so se kresali nacionalno-politični, ekonomski in strateški interesi dveh narodov in držav, je prišlo do sporazuma v Rapallu. Rapalska pogodba in sant-margheritske dodatne konvencije tvorijo mednarodno pogodbo per excellence, ki je tudi Mussolini ni mogel zanikati. In dokler je pogodba veljavna, jo je treba izvršiti ali pa sporazumno izdelati novo pogodbo. Paritetna komisija, ki se je bavila s sporom, je običala na mrtvi točki: Italija je namreč ponudila modus, da se reški spor preloži za leto dni, dočim jugoslovenska vlada vztraja na stališču, da tega spora ni, če je rapalska pogodba veljavna.

Kremplji rimskega orla so nam zarič v bližino srca. Ne gro več za Reko, gre za pogodbo. Ali z drugimi besedami: gre za to, ali ostane v veljavi dogovorjeno razmerje med močnejšim in slabejšim, ali pa ima močnejši pravico, da vsak hip spremeni razmerje.

Evropska diplomacija se hvali, da je rešila pogodbo o Zvezi narodov. Evo, drugi temni oblak nad Adrijo jo vabi: Bodite dosledni in rešite rapalsko pogodbo! Iz priprav imperijalistične Italije veje dih mržnje in krvave vojne pohotnosti. Črni oblak visi nad Reko in veliki kremplji tujega orla se stezajo po jugoslov. zemlji. Reško vprašanje je mednarodno in naj tudi njega občuti »vest sveta«. Je že skrajni čas!

I—us.

1 dolar = 130 milijonov mark.

Praga, 12. septembra. Marka je na današnji borzi strahovito padala. Kupčije so se začele sklepati še le, ko so ponujali 1 milijon mark za 15 č. vinarjev. Kakor se poroča iz Berlina, je devizna odredba znova poostrena. Cene živih strahovito naraščajo in presegajo že svetovno pariteto. Za 1 dolar se je danes plačevalo že 125—130 milijonov mark.

Neresnične vesti o protirevoluciji v Rusiji.

Berlin, 11. septembra. Kakor objavlja rusko poslanstvo, so vesti o izbruhu revolucije v Moskvi ter o umoru Troškega neresnične in brez vsake podlage.

Francija in Jugoslavija.

Zadnje dni je bilo videti, da se Francija ne drži tiste moralno in načelno odločne politike, ki jo večkrat naglašala g. Poincaré. Šlo je za vprašanje Društva narodov. Italija se je hotela odreči njegovega nadzorstva. Anglija ji je z vso odločnostjo povedala, da je treba spoštovati mednarodno pogodbo. V tem kočljivem vprašanju vesti in kulture sta se pokazala dva značilna simptoma:

Anglija, ki napram Nemčiji zastopa načelo kompromisa v reparacijskem vprašanju in ki je za revizijo mirovne pogodbe, se je z vso avtoriteto založila za striktno veljavnost onega dela mirovne pogodbe, ki se tiče Društva narodov.

Francija, ki napram Nemčiji in vsem drugim državam povdarja nedotakljivost mirovne pogodbe in zahteva nje striktno izvršitev, bi bila vojna in vprašanje Društva narodov popustiti, če bi se Italija zavezala podpirati ruhrsko politiko g. Poincaréja.

Dokaz, da politiko evropskih držav ravna drugje sile kot jih je hotel idealistični Wilson.

Ta francoska politika je nekoliko razočala. Ob tem času se je mudil v Parizu ministrski predsednik g. Pašić. Sestajal se je s francoskimi državniki. Na pot se je g. Pašić pridružil maršal g. Franchet d'Esperey, častni vojvoda naše vojske. Tako se je g. Pašić, ki je nekako misteriozno zapustil našo državo, vrnil v spremstvu francoskega maršala.

Maršalov prihod vzbujal mnogo komentarjev, da si je g. Franchet d'Esperey itak nameraval obiskati našo državo. Pariški listi so mnenja, da je maršalovo potovanje migljal Italiji. Ne prenašli se, za Jugoslavijo stoji Francija!

G. Pašić je tako molčeč politik, da najbrž ne bomo izvedeli, kaj se je razpravljalo na njegovih sestankih s francoskimi državniki. Vsekakor pa so pariški razgovori koristili prisrčnim zvezam med Francijo in Jugoslavijo in maršalov prihod je zunanje potrdilo tega dejstva.

V času, ko nas hoče Italija postaviti pred fait accompli, je taka zaslomba važnega pomena. Govori se, da bi g. Poincaré prejel vlogo arbitra v reškem vprašanju.

V trenutku, ko gre za velika in težka vprašanja, je znova treba obžalovati, da nimamo: 1. parlamentarnega odbora za zunanje zadeve, 2. dobro organizirane poročevalske službe v državi in izven nje.

Politične vesti.

Veliki župan — politični eksponent. Celjska »Nova Dobra« poroča, da je na radikalnem shodu v Vojniku bil tudi namestnik velikega župana mariborskega dr. Pfeifer. List upravičeno vprašuje, kakšno zaupanje naj ima ljudstvo do nosilca vladne moči v pokrajini, ki nastopa na malenkostnih strankarskih shodih kot strankarski eksponent. Radovedni smo samo, kaj bi se zgodilo demokratskemu uradniku, ki bi nastopal na kakem demokratskem shodu. Kak krak bi zagnali radikalni listi!

Demokrati proti zakonu o taksah. Na zadnji seji finančnega odbora je nastopila opozicija proti novemu zakonu o taksah, ki ga hočejo vsiliti radikalci. Demokratski poslanec Sokić je ostro nastopil proti temu zakonu ter kritiziral povišanje taks, ki je nesistematično in neugodno in bo zadelo najbolj široke mase. Nove takse bodo tudi zelo neugodno vplivale na draginjo. Posebno je kritiziral povišanje taks v sodnih in prosvetnih zadevah, za katere je 6-kratno povišanje absolutno pogubno. S tem se onemogoča strankam, da si pribavijo merodajne odloke administrativnih in drugih oblasti. Pred državnim svet in kassacijsko sodišče ne more nikdo, ne da bi plačal velikansko takso v znesku nad 400 Din. To je naravnost nekulturno. V celnem sistemu manjka proporc. Dočim so takse za licitacije in borzne zaključke razmeroma nizke, so takse za policijske prijave in potne liste izredno in nerazumno visoke. Posebno visoke so takse za lekarne in inženjerje. Za njimi je govoril še demokratski poslanec dr. Popović, ki je v enournem govoru iznesel kolosalne razlike posameznih postojank in opozarjal na krivično odmero taks. Na-

stopil je zlasti proti nameravani uvedbi taks na stanovanjsko najemnino, ki bi zadela najemnike. Zahteval je tudi, naj se oprosti taks časopisje, katero te takse naravnost ubijajo.

Pred sestankom narodne skupščine. Dne 20. tm. se sestane zopet narodna skupščina. Da bi bilo tokrat delo v njej uspešnejše, za to ni nobenih garancij. Vlada ne vodi državne, ampak strankarske politiko, ki onemogoča konsolidacijo in pomirjenje zemlje, onemogoča izboljšanje uprave ter stvarno reševanje ekonomskih, finančnih, socialnih, kulturnih in drugih vprašanj. Vse kaže, da se bo borba v javnem življenju vodila še naprej za nebiestvena vprašanja in da bo naše javno življenje še naprej nosilo pečat nezrelosti. Radikalci čutijo, da so nesposobni za resno državno politiko, zato skušajo rešiti, kar se rešiti da: svoje strankarske in osebne koristi. Ta reakcijski režim, ki se je postavil na čelo države s pomočjo radičevcev in slov. klerikalcev ter muslimanov, prizadeva državi ogromno škodo, baš ker je reakcijski na celi črti. Nerazumevanje življenjskih interesov države, indolencija za potrebe vseh delov države in naroda, to je karakteristični znak današnjega režima. Uradniška beda in tlačenje ljudstva z novimi davki sta le dva izmed nešteti dokazov. Tako na znotraj. Posledica nesmotrene politike je pa tudi naša slabotna zunanja politika, katero je radikalna stranka vzela v zakup. Reško vprašanje je za to dokaza dovolj. Današnja mizerna situacija so ustvarili oni, ki danes vpijejo na srbsko plemensko hegemonijo. Motivi teh — zlasti naših klerikalcev — so bili naravno istotako kakor radikalni samo strankarski. Naši klerikalci so za strankarske koncesije privolili v samoradikalno vladno brez ozira na interese države in naroda. To je treba vedno znova poudariti. Prevariti so hoteli drug drugega. No tokrat je bil še Pašić bolj zvit in je prevaral svoje kompaciente. Radiču je že postalo vroče in je zbežal — našim klerikalcem tudi prihaja vroče, zato so se zopet vrgli na psovanje onih, ki so jih koncem marca in aprila povzdigovali v nebesa. — Važna vprašanja čakajo rešitve. Notranja in zunanja. Bojimo se, da bo radikalno-džemijetovska večina zopet potisnila ob zid vsa življenjska vprašanja države in da bodo radikalci tudi v novem zasedanju skupščine skušali samo utrditi svoj strankarski prestiž, namesto da bi inavgurirali politiko zdrave konsolidacije, miru in moči naše države, politiko, ki bi vodila račun o celi državi in o vseh plemenih. Ozdravljenje pride šele takrat, ko bodo separatistični navneži uvideli, da delajo za radikalce, za vzdržanje njihove vlade in za njihovo čim najdaljše gospodarstvo v državi.

Neuspeh g. Radiča v Londonu. Dne 9. tm. — tako poročajo iz Londona — je imel g. Stepan Radić politično konferenco, na kateri so bili predstavniki tiska in politiki. Med drugimi je govoril tudi Seton Watson, ki je polemiziral z Radićem in v daljših izjavah jih dokazoval, da se hrvatsko vprašanje ne more primerjati z irskim. Radić je storil veliko napako, da je svoje akcije prenesel izven svoje domovine. Konservativni poslanec Chamberlain je primerjal Hrvatsko z Madžarsko in povedal, zakaj je grof Bethlen našel v finančnih in političnih krogih v Londonu močno pomoč. Angleški interesi so v madžarskem vprašanju zelo angažirani; Madžarska pa je neodvisna država, kar Hrvatska ni. Angleška noče postati začetnik revolucij v tujih državah. Četudi nekateri Angleži s simpatijo branijo Radićevo akcijo, ne sme vendar Radić nikdar računati na posredovanje Anglije, ki smatra hrvatsko vprašanje za notranjo zadevo kraljevine SHS in ki ne bo svojih balkanskih interesov žrtvovala Radićevi volji. Konferenca je končala s popolnim neuspehom g. Radiča, ki bo — kakor je izjavil — v najkrajšem času odpotoval v Ameriko, da tam nadaljuje akcijo, ki v Angliji ni uspela.

Smrtna obsodba v Poruhirju.

Düsseldorf, 10. sept. (Izvirno.) Vojno sodišče je dvajsetletnega dijaka Rasbe, ki je dne 4. avgusta vrgel na četo francoskih vojakov bombo, obsodilo na smrt.

Dnevna kronika.

Posledice radikalnih kravih kupčij. V nekem provincijalnem mestu so se v nekem lokalnem spriču člani Orjune in Hanaovci. Lastnik kralja je pozval policijo, naj bi napravila red. Policijski stražnik pa mu je odgovoril na telefon kratko: »Ne vem, ali bom jutri služil kralju Aleksandru ali Stjepanu Radiću, pa se raditega ne morem danes eksponirati.« Tako mišljenje v narodu so povzročile samo kravi kupčije radikalcev in njihovo paktiranje z veleizdajalci in separatisti.

Vpokožitev častnikov. Zadnji »Vojni list« objavlja imena vpokoženih oficirjev, ki so po prevratu kot bivši avstrijski častniki stopili v našo narodno armado. Značilno za duh, ki vlada danes v vojnem ministrstvu, je, da je pač vpokoženih mnogo odličnih in sposobnih slovenskih častnikov, da so pa obdržani razni Nemci, ki so še tik pred prevratom bili najgrši nasprotniki naših narodnih teženj.

Novo železnice. Koncem oktobra bodo izročene prometu nove železniške proge: Beograd—Topčider—Mala Krasna—Požarevac; Titel—Orlovac, z gradnjo proge Kožane—Stip—Veles se prične, še to leto. Na progi Bihač—Krupa je odprt tudi že promet za občinstvo, čeprav še ni povsem gotova.

Ukinjenje subotiške pravne fakultete. Redukcija v prosvetnem ministrstvu bo, kakor se zatrjuje, zadela tudi subotiško pravno fakulteto, ki bo ukinjena in priključena beograjski. Vest je izzvala med subotiškim meščanstvom, kakor tudi med dijaštvom veliko ogorčenje in so bile v tem oziru tudi že obdržane protestne skupščine. Prebivalstvo po pravici trdi, da bi ukinjenje pravne fakultete v Subotici pomenjalo veliko narodno škodo. Baje se uvede tudi v parlamentu akcija proti tej nameri.

Železnica Knin—Gračac. Dela na novi železniški progi Knin—Gračac napredujejo dobro. Te dni prične z gradnjo mestov in vijaduktov. Železnica bo zgrajena popolnoma do prihodnje pomladi, tako da bo meseca maja že izročena prometu.

Manevri bolgarske vojske ob naši meji. Iz južnih krajev poročajo, da je v zadnjih dneh opažati ob naši meji živahno gibanje bolgarskih čet. Bolgarska vlada sicer zatrjuje, da gre samo za vojaške manevre, vendar pa se spravlja to v zvezo z napovedanimi napadi makedonskimi in makedonskih komitov, ki so v zadnjem času že večkrat skušali vdreti na naše ozemlje. Aleksander Todorov je objavil, da bo dne 15. ob izidu Mussolinijevega ultimata izvršil generalni napad na naše ozemlje.

Dama v kopalni obleki. V zadnjem času je v Sarajevu vzbujala veliko pozornost neka mlada dama, ki je nosila stalno lep ženski plašč. Pri moških je imela uspehe, ki jih s prva druge damice niso mogle prav razumeti. Končno pa je prišlo na dan, da je skrivnostna dama nosila pod plaščem samo kopalno obleko. V nekem nočnem lokalnem se je seznanila z gospodom, kateremu je pripovedovala da ji je bila pri kopanju ukradena vsa obleka ter da ji je ostal samo plašč. Opremil jo je z novo obleko in ponočno življenje je pričelo z novo. Čez par dni je hotela neznanka odpotovati ter je prošila pri policiji za potni list. Izdajala se je za dijakinjo, česar pa ji na policiji niso hoteli prav verjeti. Končno pa se je dognalo, da je to neka Ela Dolinšek iz Trbovelj, ki jo novosadska policija že dalje časa zasleduje radi raznih tatvin in goljufij. Bila je že parkrat aretirana, toda vedno je imela srečo, da je pobegnila. Tudi v Sarajevu je ogoljufala več oseb. Predana je bila državnemu pravdnstvu.

Tragičen konec bikoborbe v Vojvodini. V selu Mol je hotel kmečki fant, Matija Ivan po imenu, ki se je ponašal s svojo izredno močjo, prirediti svojim prijateljem in znancem bikoborbo. Poval jih je na svoj dom, kjer je že imel pripravljenega težkega bika. Ko so se »gostje« zbrali, je bika spustil na dvorišče ter se zakadil proti njemu. Bik ga je nabodel na robove ter ga popolnoma razmesaril, tako da je ostal na mestu mrtve. Povabljeni gostje so seveda prestrašeni zbežali.

Mednarodni visokošolski tečaj na Dunaju. V ponedeljek dne 11. tm. je bil odprt na Dunaju mednarodni visokošolski tečaj, ki kaže kljub temu, da Francozi in Belgijci niso zastopani, od lastnega znatnega napredka. Kot predavatelji nastopijo razen Avstrijcev in Nemcev tudi Angleži, Italijani, Američani, Jugoslovani, Čehi in Madžari. Od Jugoslovancev nastopijo kot predavatelji univ. pr. dr. Pitamice iz Ljubljane, ki bo predaval o jugoslovanski ustavi in prof. dr. Jovanović, ki bo predaval o reformi zakonodaje v naši državi.

Celjske vesti.

Celjski občinski svet je imel 12. tm. zvečer sejo. Župan dr. Hrašovec je uvo doma v vznešenih besedah stavil veseli dogodek v kraljevski rodbini. Socialisti so se pri govoru odstranili. — Nato so se razpravljale razne gospodarske zadeve. — Za mestno babico se nastavi g. Elizabeta Werth. — Uvedba obč. davščine na reklamne table, kegljišča in biljarde je bila odklonjena. — Pri mestnem vodovodu se v bližini Vitanja napravi rezervne cevi. Dela so izročena g. Rebecku.

Začetek šolskega leta na celjskih sred. in strokovnih šolah. Na drž. realni gimnaziji v Celju je vpisanih doslej 307 učencev, med temi 35 deklic, ki jih označimo v posameznih razredih v oklepaju. Razredi štejejo: I a 55 (16), I b 55, II a 29 (5), II b 26, III 38 (3), IV. 33 (6), V 26 (4), VI 20 (1), VII 15 (1), VIII 10. Po dokončanih razredih in naknadnih izpitih izkazuje šolsko leto 1922-23 sledeči končni rezultat: Od 271 učencev jih je izdelalo z odliko 28 (10%), s povojnim uspehom 179 (66 od.), z nezadostnim uspehom 61 (22 in pol) in neizpranih ostali 3 (1 od.). Pri razrednih izpitih nad 90 odstot. izmed tistih, ki so polagali ponavljalni izpit iz dveh predmetov, ni izdelalo. — Na deški meščanski šoli štejejo posamezni razredi učencev oziroma učenk: I 110, II 66, III 69, IV 17; na dekliški: I 92, II 84, III 51, IV 27. Vseh učencev oziroma učenk na deški meščanski šoli je doslej 262, na dekliški 254. Vzporednice so I. in II. razr. — Na dvorazredni državni šoli se je vpisalo doslej v I. razr. 98 deklic in 42 dečkov, v II. razr. 37 deklic in 30 dečkov, skupno 207. Kakor razvidno je obisk letos na vseh šolah zelo mnogoštevilen.

Smrt v vlakcu. V savinjskem vlakcu, ki pripelje v Celje okoli 7. ure, so našli mrtvega Novice Gjorgjevića, učitelja iz Prilepa. Zdravil se je dva meseca v Topolšnici za jetiko in so ga nameravali s rodniški prepeljati domov, a ga je med potjo doletela smrt. Pokopali so ga na celjskem pokopališču.

Sestanek celjskih javnih namestnikov. Se je vršil v torek, dne 11. tm. ob 20. uri v mali dvorani celjskega Nar. doma. Poročal je zelo stvarno in brez vsakih političnih izpadov o novi službeni pragmatiki nar. posl. g. prof. Reisner. Dvorana je bila nabito polna javnih namestnikov, ki so bili jako razočarani, ko je govornik odkrito izjavil, da pred sprejetjem novega budžeta, tj. pred 1. jan. 1924 ni misliti na kako povišanje plač. To povišanje je sicer projektirano za 25 odstot. s tem, da se stavi za uradništvo 400 milijonov din. v redni proračun več, za 300 milijonov se pa prištedi z reduciranjem. Ako se bo pa reduciralo tako brezglavno in partizansko kakor sedaj se ne bo prištedilo niti 200 milijonov, vsled česar more uradništvo računati k večjemu s 15 odstot. povišanjem. V ostalem je razložil nekatero dobre strani službene pragmatike in tudi omenil, da se onih nesrečnih paragrafov, ki so se vrnili od radikalcev v zadnjem momentu na škodo javnih namestnikov, ni treba bati, ker so jih predlagatelji v svoji nevednosti tako čudovito stilizirali, da se lahko vporablja tudi v dobro. Izvajanja g. nar. posl. Reisnerja je izzvalo splošno priznanje in zahvalo, videla se je pa na sestanku naravnost obupna depresija uradništva.

Izpred celjske porote. V sredo 12. tm. je bil obsojen na eno leto težke ječe 59-letni posestnik Luka Podakar iz Kamnoka, ki je spolno zlorabil 9-letno pastirico. — 24-letna poštarica Ana Rath je bila obtožena poneverb večjih zneskov za čas svojega službovanja v Storah. Porotniki so zanikali krivdo in je bila Rath oproščena.

Mariborske vesti.

Maribor, 13. septembra 1923.

mi Mariborske ulice so zopet oživele. Sveži val mladega življenja se je razlil po njih, mladina iz raznih tukajšnjih šol. Vkljub ogromni draginji stanovanj in hrane je vendar prišlo veliko novega dijaštva zlasti tudi z dežele. Tako čuje mo, da šteje prvi razred na gimnaziji 140 učencev, za današnje razmere gotovo veliko število.

m Boda naših akademikov v Zagrebu. Poznana draginja v Zagrebu tlači najbolj tamkajšnje visokošolce, ki jih je nad 4000. Stanovanje stane privatno od K 1000—2000, hrana pa čez K 2000. Da se omogoči študentskim nadarjenim dijaškom študij, se je po prevratu ustanovil odbor Centralne akademske menze, ki je dal nad 800 akademikom brez ozira na strankarsko pripadnost stanovanje in hrano po jako nizki ceni. Toda za bodoče šolsko leto ne dobi državne podpore in ako se ne posreči nabiralna akcija, bo razpuščena ta humanitarna institucija, ki je omogočila že več sto Slovincem uspešno dovršitev študija. Po celi državi nabirajo zagrebški visokošolci za ta namen in tudi Slovenija ne sme zaostati za ostalimi pokrajinami, saj nas je bilo prošlo leto čez 100 Slovencev odvisnih od te institucije in jeseni nas bo gotovo še več. Te dni bodo mariborski akademiki, ki študirajo v Zagrebu pričeli z nabiralno akcijo. Apeliramo na dobra srca občinstva, da pomaga omladini v njenem težkem položaju. Vsak dar v denarju ali naravi se hvalježno sprejme. Opozorjamo, da bo imel vsak nabiralec ovrnjeno polo. Pozivamo tovariše-akademie iz Zagreba, da po deželi pričnejo s slično akcijo!

m Zborovanje uradništva. V sredo zvečer se je vršilo v mali dvorani Narodnega doma zborovanje državnih uradnikov, na katerem je poročal narodni poslanec prof. Josip Reisner o uradniški pragmatiki. Zborovanje je bilo zelo dobro obiskano. Mala dvorana je bila nabita polna. Predavatelj je razdelil svoj referat v tri dele in sicer službeno pragmatika v obče, materijalna stran in prehodne odredbe. Povdarjal je, da znači pragmatika v bistvu zboljšanje uradniškega položaja, ker uvršča enotnost po vsej državi, ne pomeni pa tudi materijalnega izboljšanja, ker preti vsled povzračenja plač znižanje draginskih doklad. Predavanje je bilo vseskozi odkrito in jasno ter z odobravanjem sprejeto. Poslanec Reisner je dal tudi na vsa vprašanja vprašanih in železničarjev točne odgovore in pojasnila. Lepo uspelo zborovanje je bilo ob 22. uri zaključeno.

m Dišaska četa inženjske podoficirske šole v Mariboru, ki je pretečeni tedni polagala v Zagrebu izpite za rezervne inženjske podporočnike, se je v sredo 12. tm. vrnila v Maribor. Na kolo dvoru jih je sprejela vojaška godba in jo spremljala v kasarno. Četa bo dne 1. okt. odpuščena.

m Studijska knjižnica je za časa počitnic odprta dnevno od 9. do 13. ure. Izvzemši nedelje in praznike ter dostopna vsemu občinstvu.

m Predavanje o gradnji in elementarnih katastrofah. O priliki izrednega obilnega zbora Kreditne in stavne zadruge »Mojmir« v soboto dne 15. tm. ob 19. uri v dvorani restavracije »Kosovo« (preje »Maribor«, Grajski trg) se vrši po kratkem vspredu obilnega zbora, ki je tudi nečlanom dostopen, predavanje o gradnji in elementarnih katastrofah (počitnic itd.). Predavatelj novinar Pinc namerava v prihodnjih predavanjih občinstvo seznaniti tudi z empirično teorijo o opazovanju prirodnih pojavov. Predavanje o gradnji sploh je zanimivo tudi za nečlane.

m Porotne razprave. Do sedaj so razpisane sledeče porotne razprave: dne 17. sept.: Kristovič Vid in Gašparič Alojz, hudodelstvo tatvine; Beronik Franc, hudodelstvo tatvine. Dne 18. sept.: Simonič Janez, hudodelstvo uboja; Golob Leop., hudodelstvo težke telesne poškodbe. Dne 19. sept.: Lah Ludvik, hudodelstvo umora. Dne 20. sept.: Bočkorec Kristina in Aleksander Šiškin, hudodelstvo umora. Dne 21. sept.: Goarino Pellicetti, hudodelstvo goljufije.

m Mestno kopališče je izven nedelje in ponedeljka vse dni z tedna odprto. Parna

Kopelj je ob sredah in petkih za dame, ostale dni za gospode. Občinstvo se opozarja, da mu v prvih kopeljskih dneh ni treba čakati na kopel. Kopališče je odprto od 10. ure do 19. popoldne, blagajna pa do 18.

m Društveni hišni red ni razveljavljen. Društvo hišnih posestnikov v Mariboru nam sporoča, da notice objavljene v listih, da je pokrajinska uprava za Slovenijo v Ljubljani razveljavila hišni red, niso točne. Pokrajinska uprava ni razveljavila hišnega reda, ampak je le razveljavila potrdilo tega reda s strani policijskega komisarijata, ker do tega ni bil upravičen. Po zakonu so vse privatno-pravne pogodbe — in kot taka pogodba se smatra tudi hišni red — proste privatne zadeve in ne rabijo nikake odobritve s strani oblasti. Zato se mora potrditev hišnega reda s strani policije prečrtati, ker je protizakonita.

m Kavarna mestni park. Pri lepem vremenu svira orkester popoldne od pol 17. do pol 19. ure. Zvečer pri vsakem vremenu svira glasovir znani češki pianist Franjo Chalupa.

m Opozorilo. Nabiranje divjih kostanjev po parku in po ulicah je prepovedano, ker so kostanji last Olepševalnega društva. Interesenti, ki bi hoteli kostanje nabirati, naj se zglase pri Olepševalnemu društvu, kjer dobe tozadevna dovoljenja in potrdila.

Narodno gledališče.

Gledališki odbor. V četrtek 13. tm. ob 19. uri naj se blagovoli javiti celokupni lanski gledališki zbor v pisarni ravnatelja opere. — V četrtek 13. tm. ob 20. uri pa naj se javijo vsi novi, ki bi hoteli pristopiti h gledališkemu zboru. Razen sopranistinj in basistov pridejo v prvi vrsti v poštev prvi tenoristi in alti. Javiti se je v pisarni ravnatelja opere. — Uprava.

Kultura in umetnost

x Koncert Brandl-Ličar. Prizadevanju gosp. ravnatelja Pirea in dr. Dernovškega se je posrečilo, pridobiti pianista, gosp. Ličarja, da je priredil skupno z našo domačo vijolinistino, gospo Brandlovo intimni večer v slavnostni dvorani državnega moškega učiteljskega. Bila je to izredno posrečena misel, kajti nudil se nam je umetniški užitek, ki ostane vsem udeležencem gotovo v trajnem spominu. O muzikalnih vrlinah gospe Brandlove pač ni treba obširneje poročati; njena visoka tehniška usposobljenost, njen mehak, a pri tem sonoren ton, vse to je prišlo do veljave v Bruchovem koncertu g-mol (1. in 2. stavek), kakor tudi v Wieniawskega Faust-fantaziji, kateri je morala še dodati Sarasatijsve Ciganske speve. Gosp. Ličar je rojen umetnik, ter pianist svetovno priznanega slovesa. Njegova solistična podavanja (Bach-Liszt-variacije ter Smetanove Polke ter Svatbe čeških kmetov) so učinkovale z uprav veherentno silo, tako da je umetnik še istakto moral zaigrati en komad (Chopinovo ctudo). Bil je lep večer, pol najlepšega umetniškega uživanja. H. D.

x Fran Erjavce: Kitajske narodne pripovedke. V Ljubljani 1923. Izdala, natisnila in založila Učiteljska tiskarna. — Učiteljska tiskarna je začela zadnje čase posvečati vse večjo pažnjo narodnim pravljicam in pripovedkam različnih ljudstev, kar je pri pomanjkanju tovrstnega čtiva pri nas še posebno hvalovredno, saj so ravno pravljice in pripovedke nedvomno najlepše in najzdravejše štivo za mlajši svet. Doslej je izdala že češke in srbske, sedaj so pa izšle tudi zgoraj navedene kitajske v spretnem Erjavčevem prevodu in prikupni zunanji opremi. Vseh je 39, ki jih bo čitala mladina z velikim užitkom, a tudi odraslo občinstvo bo seglo po njih gotovo z zanimanjem, saj mu bodo odkrivala doslej popolnoma tuji miselni svet. Glede na to priporočamo to uspelo zbirko vsem prav toplo.

x Mañica Komanova: Narodne pravljice in legende. Ljubljana 1923. Tisk in založba Učiteljske tiskarne. Najpristnejša duševna hrana za mladino so nedvomno narodne pripovedke in ravno te so večini naše mladine še vedno vse preveč nedostopne. Mlajša generacija staršev jih pozablja, v primernih knjižnih izdajah jih imamo pa še vse premalo, zato je

bila gotovo srečna misel naše znane ljudske pisateljice, da jih je zbrala šopek (19 je vseh) in jih podala v prav posrečeni obliki čitanja željni mladini. Otroci jih bodo od srca veselili, zlasti ker je dalo založništvo zbirki tudi lepo zunanjo opremo, zato jo vsem najtopleje priporočamo.

Sport.

: POLNP. Ljubljanska sekcija SNS je odobrila g. Milivoja Kikiča, kot začasnega sodnika v marib. okrožju. — K prvenstvenim tekmam se delegirajo sledeči sodniki: 16. sept. v Ptuj SK Svoboda (Maribor) : SK Ptuj g. Kikič Milivoj; 23. sept. v Ptuj ISSK Maribor : SK Ptuj g. Planinšek Odon in isti dan v Mariboru SV Rapid : SK Svoboda g. Nemec; 30. sept. ISSK Maribor : SK Svoboda g. Frankl. — Na olimpijski dan 16. tm. se vrši ob 11. uri stafetni tek skozi mesto na progi od Tomšičevega drevoreda na Aleksandrovi cesti mimo Ljublj. kred. banke v Gosposko ulico do cilja pred Veliko kavarno na Glavnem trgu (z sedmimi izmenami). Prijavnina 20 D za eno stafeto. Popoldan z začetkom ob 15. uri se vrši prijateljska tekma SV Rapid : ISSK Maribor. V odmoru je lahkoatletično tekmovanje in sicer: tek na 100 m, metanje krogle, skok v daljino in tek na 1500 m. Nogometno tekmo vodi g. Nemec. V sodniški kolegij za lahkoatletične prireditve in stafeto so določeni sledeči gg. Sessler, podpor. Hrast, Šepce, inž. Derganc, Jelen in Osebik. Prijavnina za popoldanske lahkoatlet. prireditve je od tekmovalca in točke 1 dinar. Vstopnina popoldan: stojišča 5 D, sedež 10 D. — Prihodnja seja POLNP je v petek 14. tm. ob 20. uri v Grajski kleti.

: ISSK Maribor poziva s tem gg.: Glaser, Vagner, Skrabar, Lenassi, Stauber, Bratoš, Schell, Pernat, Spitzer, Škrobar, Bergant, Srebotnjak, Simončič, Vodeb, Dvoršak, Sajovic, da se udeležijo sigurno vseh vaj v svrhu priprav in tekem za olimpijski dan v nedeljo dne 17. sept. tl. Vaje so vsaki dan popoldne ob običajnem času, v soboto pa celi popoldan. — Odbor.

: Olimpijski dan 1923 v Ljubljani. Športna zveza je sporazumno z Jugoslovanskim olimpijskim pododborom v Ljubljani in po nalogu Jugoslovanskega olimpijskega odbora, ki organizira na ta dan enoten olimpijski dan po vsej državi, sklenila za Ljubljano sledeči spored: Popoldne ob 10. uri propagandna šafeta atletov skozi mesto, ob 11. uri matineja v dramskem gledališču, predava g. dr. Demeter Bleiweiss o izvoru in pomenu športa ter o olimpijski ideji, dalje sodelujejo gospe Medvedova, Šaričeva, Marija Vera ter gospodje: Beteto, Šimenc, Lipah in prof. Ravnik. Ob pol 3. uri popoldne tombola Športne zveze na Kongresnem trgu, ob pol 4. uri popoldne nogometni tekmi Jadran : Hermes, nato Ilirija : Primorje, ob 8.30. uri zvečer kot zaključek plesni večer v dvorani Kazine. Po mestu se bodo prodajali odznaki v korist olimpijskega fonda ter nabirali v isti namen prispevki z nabiralnimi polami. Programov za ostala mesta Slovenije ni bilo mogoče ugotoviti, napravilo se bo tekom prihodnjega tedna. Upamo, da bo občinstvo razumelo pomen tega dne in bo od uspeha nabiranja prispevkov v državi pred vsem odvisno, kako bo naša mlada domovina zastopana prihodnje leto na Olimpijadi v Parizu, kjer bodo merila vse države sveta uspehe svoje telesne in duševne kulture. — Športna zveza, Ljubljana.

: Vsem smučarjem poročamo, da nam je uspelo zagotoviti koč na Veliki Planini za letošnjo sezono ter bo isto oskrboval lanski oskrbnik Zmitek ter sedanja oskrbnica, ki oskrbuje koč poleti. S tem je naša prva zimska postojanka v planinah zagotovljena. — JZSS.

Obiave.

Š Abiturijentom! J. n. akad. društvo »Jadran« je začelo redno poslovati, na kar opozarja zlasti tovariše abiturijente, ki se nameravajo upisati na univerzo. Tajnik posluje vsak dan od 11. do 12. ure dop., da daje tov. novinec informacije o študiju na tu- in inozemskih univerzah, o strokah, ki so zastopane na posameznih fakultetah, o življenjskih razmerah, štipendijah itd. (Novi člani se spre-

jemajo po vpisu na univerzo.) Informacije se dajejo ustmeno ali pismeno. Tajništvo se nahaja v lastnem društvenem domu. Naslov: Tomanova ulica 8, Ljubljana (na vrtu Nar. doma).

Š Zobozdravnik dr. Fran Stamol ordinira v Vetrinjski ulici št. 8. I. nadst. od 9—12 in 15—17 ure. Državni nastavljenec dobe znaten popust.

Gospodarstvo.

g Produktne borze 12. tm. Borzi v Novem Sadu in Beogradu nista poslovali. Zagreb: oves bosanski 235, slavonski 240, koruza bačka 272.50—275, moka »0« 550—555.

g Hmelj. XV. brzojavno tržno poročilo: Žatec, CSR, 11. sept. Živahno nakupovanje na kmetih po 2900—3100 žK za 50 kg — v Žatecu do 3300 — zelo čvrsto, rastoče čene. V Žatecu se plačuje od 400 do 430 žK za 1 kg.

g Živinski sejem v Zagrebu 12. sept. Mnogo živine. Cene se v glavnem niso spremenile: vola domači I 14.50—15, II 12.50—14, III 11.50—12.50; bosanske buše I 12—14, II 10—11, teleta I 21—21.50, II 19.50—21, III 19—19.50, svinje sremške boljše 24.50—24.75, slabše 23—23.50, domače 21.25—22.50, konji kmečki težki 10 do 12 tisoč D, lažji 6 do 7 tisoč D.

g Kmetijski pouk po deželi. Oddelek za kmetijstvo priredi v drugi polovici meseca septembra tl. sledeča predavanja: V nedeljo 16. tm.: Lemerje v Prekmurju, o živinoreji, Pavlica. V nedeljo 23. tm.: Zavodnje nad Šoštanjem, o kmetijstvu, Wernig. Bogonja v Prekmurju, o vinarstvu, Vojsk. Gorica v Prekmurju, dopoldne, o živinoreji, Pavlica. Puconci v Prekmurju, popoldne, o živinoreji, Pavlica. V nedeljo 30. sept.: Kotlje, o kmetijstvu, Wernig. Sv. Kunigunda, okr. Konjice, o kmetijstvu, Štamberger. Brezovica v Prekmurju, o živinoreji, Pavlica.

g Prodaja skladišča v Mariboru. V pisarni inženjskega oddelka Dravske divizijske oblasti v Ljubljani, Kongresni trg 1, vršila se bo dne 25. septembra tl. ob 11. uri dopoldne javna ustmena dražba za prodajo skladišča v Einspillerjevi ulici v Mariboru. Predmetni pogoji so razvidni vsak dan med uradnimi urami v pisarni inženjskega oddelka Dravske divizijske oblasti v Ljubljani, Kongresni trg 1 in v pisarni trgovske in obrtn. zbornice v Ljubljani.

g Podpora po toči prizadetim kmetovalcem. Po odredbi ministra za poljedelstvo je poleg po zakonu določenih vsot namenjen za podporo po toči prizadetim kmetovalcem ves letošnji čisti dobiček državne razredne loterije. Posojila v gotovini za dobo 1 leta proti 6% obrestim dobe kmetovalci, ki žive samo od poljedelstva, a nimajo več kakor 20 ha posestva, če jim je bilo uničeno polovico setve. Prošnje je vlagati na ministrstvo za poljedelstvo najkasneje do 31. decembra t. l. Prošnji je treba priložiti potrdilo občine, oziroma policijske oblasti ali okrajnega glavarstva, da a) živi prosilec samo od poljedelstva, b) da nima več, kakor 20 ha zemlje, in c) potrdilo komisije o pregledu škode, bodisi vsled toče, suše, ali kake druge elementarne nezgode.

g Dohodki državnih posestev. Naša država razpolaga s 74.546 ha državnega posestva, pripravnega za obdelovanje. — Dohodki vseh teh posestev so znašali v minulem gospodarskem letu, to je od junija 1922 do junija 1923 skupno Din. 42.654.385.40. To pa ne predstavlja niti eno tretino čistega dobička, ki bi ga lahko imela država po odbitku vseh izdatkov, če bi se bolje gospodarilo. Gospodarstvo na naših državnih posestvih je pod vsako kritiko. Glavna krivda pa leži na nerednem in slabem financiranju, poleg tega pa še na nestrokovnem gospodarstvu.

g Novo kmetijsko šolo v Dalmačiji ustanove v Blatu, kjer je pokrajinska uprava kupila v to svrhu večje posestvo.

Invalidski vestnik.

SPOMENICA

udruženja vojnih invalidov kraljevine SHS, izvršnega odbora v Ljubljani.

Invalidsko vprašanje se vedno bolj oddaljuje od svojega cilja, po katerem bi se moralo že davno rešiti.

Tekom dolge povojne dobe so se stotili vsi poskusi, ki so pokazali, kako je treba regulirati to najbolj socialno vprašanje, da bo nudila vojnimi žrtvam primerno oskrbo in težko pričakovani vzajemni mir.

Čimdalj gremo z regulacijo, tem bolj se kažejo dejanja, po katerih vprašanje mesto napreduje — nazaduje.

Dogodki zadnjih mesecev so izzvali po vsej kraljevini, tako tudi v Sloveniji med maso vojnih žrtv veliko razburjenje in nezadovoljstvo. Izvršni odbor Udruga vojnih invalidov kraljevine SHS v Ljubljani, kot predstavnik vojnih žrtv Slovenije, je dobil utis, da se ne more tako reševati invalidskega vprašanja in moče imeti nobene soodgovornosti za posledice, ki bi znale pri takem postopanju nastati. Noče biti odgovoren za to, da je držal maso svojih prepotrebni članov pomirljivo disciplinirano v organizaciji, od katere vse pričakuje zaslombe. Predstavniki udruženja ne morejo več gledati in prenašati očitanja članov za delovanje onih, ki hočejo deliti mesto pomoči zlo. Zato hoče sedaj, ko je še čas, da se krene na pot prave smeri in postopanja, razložiti v tej spomenici glavne nedostatke in vsa dejanja, ki so zmožna spraviti vojne žrtve v nič.

Stvari so sledeče:

1. Pri pokrajinski upravi imamo invalidski odsek, ki je edini činitelj in izvrševatelj vsega prava invalidov, vdov in sirot. Isti se namerava likvidirati in sicer na ta način, da se hoče reducirati skoro vse uradništvo, posamezne agende pa opustiti oziroma jih prenesti na druge oblasti. Bilo je veliko muke, da se je vpostavljal in oživil tvoril ta odsek in izpopolnil tako, da vrši vse posle z vojnimi žrtvami po današnjem zakonu. Izvršuje statistiko, likvidacijo in nakazovanje pokojnin, skrbi za učenje, upravlja zavode in domove, sploh peča se izključno z vprašanjem vojnih žrtv.

Zapreke pri vsem tem dobro zamišljenem in organiziranem delu bi se bilo, tako bi se centralna vlada brigala za dovoljna sredstva. Poskrbljeno je bilo v Sloveniji za dobro invalidsko upravo, po zaslugi nekaterih izkušenih uradnikov, ki so znali vse to organizirati. Pred kratkim pa se je pričela ta uprava zelo boriti z različnimi neumestnimi central-

nimi odredbami, ki pobijajo vsako pošteno delo in so za tukajšnje razmere popolnoma neizvedljive.

Po zakonu o dvanajstih letih je pričel odstopati invalidski odsek vse nerešene akte o pokojninah rednemu sodišču. Ne da bi se to pustilo invalidskemu odseku, ki je dokaj točno vršil ta posel, ali pa da bi se ustanovilo za presojo pokojnin posebno invalidsko sodišče, akti se odstopajo rednemu sodišču, ki pri nas nima nobenega stika z invalidskim vprašanjem. Pri nas so sodišča namenjena za popolnoma druge zadeve, kakor za invalidsko vprašanje, ki je popolnoma politično-pravnega značaja. Danes leži pri rednem sodišču v Ljubljani že nad 300 nerešenih aktov za invalidske pokojnine in jih nihče ne pogleda, ker po pokrajinskih zakonih in pri naših razmerah nima sodišče z njimi nič opravil, zato se tega dela najbrže ne bo lotilo.

Po zakonu o dvanajstih letih je tudi odrejeno, da se morajo sploh vsi invalidski osebni akti poslati ministrstvu za socialno politiko v Beograd.

Ako se bodo stekali skupaj vsi akti iz cele kraljevine v ministrstvu, bo moral biti tam arhiv, da ga nihče ne bo mogel držati v evidenci in ga pregledati. Nastal bo kaos, v katerem se bodo izgubljali posamezni važni dokumenti.

Najbolj značilno za našo bodočnost ter kako se misli reševati invalidsko vprašanje, je dejstvo, ki se je pokazalo pretekli teden, ko je inšpiciral v Ljubljani ustanove ministrstva za socialno politiko neki g. načelnik, ki se je po informacijah invalidov izjavil:

a) da je invalidski dom nepotreben in naj se ukine; b) da se protezna delavnica ukine in priklupi ortop. zavodu v Beogradu; c) da se invalidski odsek sploh na 4-5 zaposlenih moči reducira; d) da naj redukcijska komisija reducira vsaj 1/2 invalidov, vdov in sirot.

Ako bi se te izjave udeležile, bi uničile vso preskrbo. Potem bi ne mogli govoriti sploh o nobenem vprašanju in preskrbi več. Kam naj gre brez sredstev invalid, da se izuči, ako ne bo invalidskega doma? Ali naj se invalid vozi v Beograd, da mu umerijo protezo? Ali bo to za državo ceneje in prikladnejše? Ako bo komisija za reduciranje invalidov odbila 1/2, ali je gotovo, da bodo

isti sami neinvalidi? Mislimo, da se nikakor ne more prelinirati kar število, ki mora brezpogojno odleteti, pa tudi ako so zares neinvalidi med njimi. Ne gre tukaj za sredstva, ker se lahko uredi, da dobijo težki invalidi večjo, polni invalidi manjšo in polinvalidi po potrebi še manjšo državno preskrbo ali odškodnino. Pošten zakon to lahko brez vsake poprejšnje redukcije regulira, samo ako se hoče in je dobra volja.

Invalidska oblastva se ne smejo nič reducirati; ker je v interesu invalidov, da imajo dobro upravo. Kaj naj naredi urad s par uradniki, ako ni moči na razpolago?

Invalidski odsek v Ljubljani naj ostane neizpremenjen v istem obsegu kot je sedaj. Zato plačuje narod davek, da se črpajo sredstva v prvi vrsti za dobro upravo.

Vsi invalidski zavodi morajo ostati v dosedanjem obsegu, ker jih tudi nov načrt zakon predvideva. Otvorijo pa naj še novi zavodi, ker če primerjamo z razmerami v drugih državah, jih imamo pri nas skrajno malo. Pa še ti so slabi, ker tiče navadno v razdrapanih barakah, ki niso za človeško bivališče. Ako drža-

va vrsti redukcijo državnih nameščenec, kar se čuje danes ravno pri ministrstvu za socialno politiko, naj gleda, da spoštuje prvenstveno pravo vojnih žrtv v službah. Kam naj gre pohabljen invalid brez uda, ako ga država vrže sama na cesto? Kdo od privatnikov naj ga potem vzame, ako ga država, ki mu je dolžna nuditi pomoč in zaščito, sama izbaci? Ali mu ni za obupati, ako mora še zdrav človek, ki je izbačen iz državne službe, trpeti take udarce vsled splošno priznane nesocialnega dejanja, ki se odraža ravno s temi redukcijami činovnikov?

Hočemo, da se vpostavi normalen red in stanje, ki ne bo vznemirjalo ljudi še peto leto obstoja naše tako lepe države, stvorjene po tolikem trpljenju. Dajte nam, kar nam gre, ne jemajte nam pa tega, kar že imamo in smo si težko priborili. Že tolikokrat smo povedali in pokazali, kaj je treba storiti, da bo vprašanje vojnih žrtv razmeram primerno človeško urejeno. Ne čuje se nas, ni odmeva. Ta spomenica naj bo zelo resen apel, ker ob sedanjih razmerah in pri bodočih predznakih vidimo skrajno nesocialen konec.

Mala oznanila.

Iščem družabnika za trgovino z mešanim blagom na Aleksandrovi cesti 83 v Mariboru. Družabnik mora voditi trgovino sam. Potrebni kapital Din. 15.000.— Pismene ali ustne ponudbe na Bavec, hotelir hotel "Korana" Karlovac. 1971 3-2

Javni nameščenec, upokojen, želi kako zaupno službo kot oskrbnik večjega ali manjšega posestva ali kaj enacega, najraje kje ob Adriji. Zahteve skromne. Ponudbe na upravnitvo tega lista.

Proda se ceno čebelnjak (pavilion) z štirimi Zanderševimi panji z čebelami vred. Naslov v trgovini Pahor, Vrtna ulica št. 8. 1988

Lahko luksuz-avto, znamka "Puch", 2 cilindra, 2 sedeža, takoj ceno na prodaj. Pojavila: Krčevina št. 160, kjer je tudi avto na ogled. 1987

Dijaka ali dijakinja se vzame na stanovanje in hrano. Sodna ulica 16. III. nadst. Jarec. 1989

Soba s hrano za malega dijaka iz premožnejše redbe se odda. Vprašati v Stolni ul. 1. I. nadst. desno (Spindler). 5-2

Vinsko klet išče za takoj Gjurjo Valjak, Minska ulica 2. 1981 3-2

Šolske torbice

nahrbtniki v veliki izbiri, kakor tudi jermeni z držajem za knjige pri Ivanu Kravos, Aleksandrova cesta 13. Preprodajalci dobe popust. 1908 10-6

ZA PREVOZ BLAGA

(tovora) od in do kolodvo- ra ter za vse druge vožnje se priporoča v sredini mesta ležeča 1938 7-4 mednarodna špedicija REI-KO. Vojašniška ulica št. 6.

Galanterija

drobnina, trikotaža Samo na debelo! Gaspari & Faninger Maribor 1047 Aleksandrova cesta 48.

Mihel Zevaco:

KRALJEV TEKMEC.

(Nadaljevanje iz konca romana: Markiza Pompadour.)

Poslovenila: Rožandra.

(Dalje).

(51)

Ko se je prepiral, da je Nikolina odšla, se je gospod Jakob vsedel v naslonjač čisto mirno in udobno, ter mirno, kot da je on gospodar v hiši, z mišnim glasom jel govoriti.

»Pomirite se vendar, hčerka moja, prošim vas. — Moj obisk vas je osupnil, bojite se, da bi me služabniki ne izdali kralju? — Pomirite se, sem že vse previdno ukrenil. Za vse v ti hiši sem draguljar, ki pride, da vam ponudi dragih kamnov, — pogledajte, — evol — Ko bom čez nekaj časa odšel, bom stisnil sobarici nekaj zlatnikov v pest, da jo poplačam za trud, ker je pripomogla, da je pošten trgovec imel priložnost ponuditi svoje blago tako dražestni gospej. Jaz bom vam v resnici tudi te kamne in lepote prodal, da jih lahko pokažete kralju. Torej ste lahko prepričani, da se vam ni ničesar bati.«

Pri teh besedah je — vedno miren in v malim nasmeškom na ustnih — postal na mizo šatuljo s krasnim ovratnikom.

Med njegovim govorom je Julijeta zopet zadobila malo miru in hladnokrvnosti.

Ali nesrečna risba, ki jo je neodločno držala v rokah, ji je bila skrajno nadležna. Ni vedela, kam in kako bi jo neopazeno sknila.

Slednjič se je vendar toliko opomogla, da je postavila karton zraven stenske omare, seveda tako, da se risba ni videla.

Ali gospod Jakob je čisto mirno in navadno vprašal:

»Risali ste, ne res, hčerka moja?«

»Oh,« — je odvrnila Julijeta, in jel jo je obliovati mrzel pot groze. — »Nič posebnega, neznatne skice, nerazločljive risarice.«

»Dobro, dobro, hčerka moja. — Le nadaljujte z delom, saj vi me že kazmete. Tako visoka gospa se radi preprostega draguljarja ne pusti odvrniti od svojega dela.« — je prijazno nasvetujoč pristavil. — »Le rišite naprej, potrebno je to!«

Grofica je dobro umela nemo in zakrito povelje, ki je bilo v navidezno očetovsko prijaznih besedah skrito; zopet se je vsedla pa vzela v roko nesrečni karton z risbo, katero bi bila tako rada sknila. Spoznala pa je, da je najbolje, če odkrito pokaže, česar ne more več prikriti.

Gospod Jakob se je medtem približal pa jel ogledovati risbo, ki je bila skoraj že dodelana. — Njegov izraz je bil nedolžen in niti najpazljivější opazovalec ne bi bil mogel zaslediti kaj posebnega v tem pogledu.

Še vljudo je rekel:

»Dovolite, prosim,« — vzel risbo iz Julijetinih rok, ki ga je skoro vidno tresoč, gledala. — Gospod Jakob je dolgo opazoval sliko, potem pa popolnoma hladnokrvno in mirno rekel:

»Da, lepo, res lepo, in izvanredno slično. — Res vam moram čestitati, dobro ste zadeli. — Če bo kraljeva slika tako podobna oseb, kot le-ta malemu d'Assasu, tedaj bo njega veličanstvo pač lahko zadovoljno.«

Nič drugega.

Gospod Jakob se je zopet vsedel pa priprosto odprl neznatno srebrno tobaknico, malo ponjuhal, pa jo zopet zaprt spravil v žep z gesto, ki je jasno povedala, da je prišel z drugim namenom in v veliko bolj važni zadevi kot ta, o kateri je do tedaj govoril. — Vprašal je osupnjeno grofico:

»Torej, hčerka moja, — do kam smo dospeli? — Kaj se vam zdi?«

»Rekla bi, gospod, da se kralj nekam obotavlja se končno odločiti, — jaz se tu-

di tu do smrti dolgočasim in to pač ni življenje, katerega lepoto ste mi slikali in obljubljali.«

Iz tega spoznamo navadno taktiko vseh žensk. — Čutila je, da zasluži očitjanje, pa da jih prepriča, je sama najprvo napadala.

Gospod Jakob ji je pa odgovoril:

»Potrpajte, potrpajte še malo, v kratkem se vse predrugači!«

»Potrpiti? — To je lahko reči vam, ali jaz sem tu zaprt, prepovedano mi je iti od tod, kajti po vašem nasvetu sem rekla kralju, da sem pisala grofu du Barry, da mi vsled bolezni ni mogoče dospeti za njim v Versailles ter da sem prisiljena odgoditi svoje odpotovanje na poznejši čas. — Razumem, da je bilo treba vreči kralju malo peska v oči, ker bi se pač čutil, da bi grof, katerega sem opisala kot jako ljubosumnega, čisto mirno bival v Versailles, ne skrbeč za mene, ki sem mu že bila naznanila prihod za drugi dan. — Lahko vam povem, da se je Ludvik dobro nasmejal tej dobri šali, ki sem jo grofu napravila, pa mi je v svoji dobrovoljnosti celo obljubil, da bo zadržal grofa, ako bi se hotel priti sam prepričati o stanju mojega zdravja. To vse je prav lepo in dobro, ali ravno tako je tudi res, da sem jaz tu v nekaki ječi, da me nikdo ne pride obiskat izven kralja, in da se dolgočasim do smrti, kakor sem že omenila.«

»Kar ste mi sedaj povedali, je vse popolnoma res; razumem tudi, da je navidezna ječa in klavzura jako neprijetna in težka za žensko vaše lepote. — Ali prišel sem vam ravno naznaniti, da je ta tajnstvenost, v katero smo se morali do sedaj odevati, lahko pri kraju, in za začetek, — ker želite priti iz te hiše na prosto, — vam rečem, da vam je to popolnoma prosto, kedar in kamor in kakor hočete!«

»Kaj?« — je začudeno vprašala Julija osupnjena, da se ji želje tako hitro izpolnijo, njene želje, katerih pa ni po-

vedala in izdala. — »Kako, res? Vi mi to dovolite!«

»Da, hčerka moja! — Ako vam to tudi kralj dovoli in če ste previdni, da vam nihče ne spozna, lahko greste iz vašega zapora. Celo danes zvečer že, če vam drago.«

»Ah, kako ste dobri!« — je vzkliknila grofica s hvaležnim povdarkom, ki ji je prišel od srca, kajti zaupala je, da bo lahko prosto počela, kar ji je drago, da bo mogla vendar enkrat izleteti iz alajne kletice, kjer ji je jelo primanjkovati celo zraka. — Prosta bo slednjič tudi, da se bo mogla približati vitezu d'Assasu, oziroma da bo lahko skusila potrditi se za njegovo prostost.

»Nisem dober, ampak edinole pravičen in želim vas videti srečno. — In sedaj, ko sva se sporazumela, otrok moj, mi povejte natančno, do kam ste dospeli s kraljem!«

Julijeta mu je natančno dopovedala vse malenkosti svojega položaja, razkrila mu svoje nade, katere je utemeljevala s kraljevim obnašanjem napram sebi.

Gospod Jakob jo je poslušal s posebno pazljivostjo, si skušal obdržati glavne stvari v spominu, potrdilvi mlado ženo s svojimi podrobnimi informacijami in zaključivši končno s sklepi, ki so bili pravi resnici nekam bližje, kot krofinski upi in njena gotovost.

»Skoraj smo pri koncu, sem vam rekel. — Kralja obdelujejo od vse strani, v kratkem bodele predstavljeni na dvoru, potem pa tudi še kraljici, za to se lahko jaz obvežem. — Seveda ne bo škodovalo, ako vi od svoje strani malo pri tistete na kralja, to bo le še pomagalo. Kar se pa drugega tiče: mesto previdne opreznosti, katero sem vam bil prej za bičal, — mesto resignacije kažite sedaj malo nestrpnosti, — dajte razumeti, kako vas teži samota, da hočete popolno luč in dneva svet, — seveda vse to le stopnjevale, čisto nalahno, — za drugo bom že jaz skrbel.«

(Dalje prihodnjik.)